

setur probata possessio ita probat text. notabilis in leg. *Qui universas*. §. *Quod per colonum*. ff. de *Acquir. posses.* & ibi notat Bartol. Alber. Paul. Imol. & communiter DD. text. in cap. *Cum venisset*, de *Restit. spoliat.* ibi: *Perceperunt annuam pensionem*, & ad hoc notat ibi Glos. ordinaria 2. *author.* Abb. Card. Anchar. & communiter DD. De quo articulo vide latius quæ dixi supra *ista leg.* In 5. *actu fact. possessionis*. Ex quibus sume practicam in formando articulos in probatione possessionis; nam debet articulare quod quis habet, tenet, & possidet talem fundum vel rem, cum arando, seminando, fructus colligendo, mercedes percipiendo, vel alia denique faciendo, & re illa utendo tanquam dominus possessor: & istam practicam & doctrinam ponit Angel. Paul. de Castr. & communiter DD. in *dict. leg. Titia*. ff. de *Solut.*

194 Postremò etiam & finaliter pro complemento materiæ quæro, an in causa & iudicio possessionis admittatur appellatio? Et in hoc articulo breviter & resolutivè teneo, quòd modò actum sit iudicio & remedio possessorio *adipiscenda*, modò *retinenda*, modò *recuperanda*, victus per sententiam non potest appellare: text. est expressus in generalitate sua in *leg. unic. Cod. Si de moment. posses. fuer. appellat.* cuius verba sunt, *cùm de possessione & ejus momento causa dicatur. Et si appellatio interposita fuerit, tamen lata sententia sortiatur effectum*, & ad hoc notat Glos. ordinaria, Azor. notat *summarium* Bart. Bald. Salyc. *illius titul.* & communiter DD. probat etiam text. in *leg. Quisquis*, *Cod. Quar. appellat. non recip. text.* in *leg. Momentaria*, *Cod. Unde vi*, & istam conclusionem tenet magistraliter Bart. in *leg. 2. col. 2. ff. de Apellat. recup.* Angel. in *leg. Creditor*. §. *Jussus*. ff. *Appellat.* & ibi notat Imol. *fin. column.* Cin. & communiter DD. in *leg. 1. Cod. de Bonor. posses. secundum tabul.* *Speculat. in tit. de Apellat.* §. *In quibus*, 3. *column.* versic. 6. *non appellatur*. Cujus ratio est: quia talis sententia parit modicum præjudicium; cùm de facili potest reparari in iudicio proprietatis: & ex ista ratione causa possessionis vocatur momentanea: ita Glos. ordinaria in *dict. leg. unic. in gloss. 2. in fin.* Bart. Cin. Jacob. Butr. Alb. & communiter DD. Bald. in *leg. 2. ff. de Appellat. recup.* 2. *column.* Bald. in *cap. 1. de Caupo. & propr.* 1. *column.* post princip.

Quod tamen notabiliter limita & intellige sequentibus modis: Primò quando tale iudicium est merè possessorium: secus si iudicium possessorium contineat admixtam causam proprietatis, ut quia agatur conditione ex *leg. Si quis in tantam*, *Cod. Unde vi*, quia tunc benè habet locum appellatio: ita tenet Glos. in *dict. leg.*

unic. in gloss. 2. & ibi Butr. Cin. Bart. Alber. & communiter DD. Secundò limita & intellige, præterquam si in tali iudicio possessorio quis est victus vel condemnatus in interesse, vel in fructibus: quia ab ista condemnatione poterit appellare; quia istud gravamen non est reparabile in iudicio proprietatis, argumento prædictorum iurium in ratione, & argumento regulæ text. in *leg. Et in majoribus*, *Cod. de Appellat.* & in expressò ita determinat Bald. in *dict. leg. unic. penult. column. num. 9.* & ibi Salyc. *fin. column. & quest.* Tertiò limita & intellige, præterquam si ante sententiam quis sentiat gravamen quod in definitiva non possit reparari, ut si iudex nolit recipere testes, vel nolit concedere terminum probationis, vel recipiat testes inhábiles; quia tunc poterit appellare: ita originaliter Guillel. in *leg. Si ex causa*, §. *Nunc videndum*. ff. de *Minor. tenet* etiam reputabile Bald. in *leg. Post sententiam*, *Cod. de Sent. & interlocut. omn. judic.* 2. *column. n. 8.* Angel. in *leg. Creditor*. §. *Jussus*. ff. de *Appel. in princ.* & ibi notat Imol. *fin. column.* Quartò limita & intellige, quando sententia valet & tenet: secus autem si sit nulla: quia tunc benè poterit victus agere de nullitate: ita probat text. in *clem. 1. de Re jud.* & tenet Bald. in *dict. leg. unic. penult. column. num. 12.* Salyc. 5. *column. num. 11.* idem Bald. in *leg. unic. Cod. Ne liceat in una ead. causa ter. provoc.* 2. *col. in 2. nor.* Jas. in *leg. 1. ff. de Just. & jur.* 4. *column. n. 6.* idem Jas. in *leg. 1. Cod. de Bon. pos. secundum tab. fin. column.* in *med.* Philip. Dec. ibi, 2. *col. in fin.* Quintò limita, præterquam si iudex admiserit appellationem; quia tunc valet & tenet appellatio, & causa debet suum finem habere: ita notat Bald. in *leg. Post sententiam*, *Cod. de Sent. & interl. om. jud.* 2. *column. num. 7.* quod dictum sequitur & reputat singulare Jas. in *leg. Patre furioso*. ff. de *His qui sunt sui, vel alien. jur.* 3. *column. num. 11.* idem Jas. *leg. 1. Cod. de Bon. posses. secundum tab. fin. column. num. 5.* Confirmatur ex his quæ posui in repetitione *leg. 1. de Publ. jud.* Sextò limita & intellige, ut procedat de jure civili: secus tamen est de jure canonico; quia benè habet locum appellatio in iudicio merè possessorio: ita probat text. in *cap. Significaverunt*, de *Testib.* & ibi notat Innoc. & communiter DD. text. in *cap. Cum ad sedem*, de *Restit. spoliat.* & ibi notat & tenet Glos. magna in *fin.* & ibi plenè & notabiliter Abb. *penult. column. num. 3.* post Antiquos, ubi dicit hanc esse communem opinionem; text. in *cap. Ex quo eodem titul.* & ibi communiter DD. text. in *clem. 1. de Sequest. pos. & fruct.* & ibi DD. text. in *clem. 1. de Caupon. & prop.* & ibi Scribentes: tenet etiam Glos. ordinaria in *cap. Ei qui*

qui appellat. §. de *Possessione* 2. *quest.* 6. & ibi Archid. & communiter DD. *Specul. in tit. de Appellat.* §. *In quibus*, 3. *column.* versic. *Sextò non appellatus*, & ibi Joan. Andr. Bald. in *dict. leg. unic. penult. colum. in princ.* & ibi Salyc. *penult. column. n. 6.* qui dicit, hanc esse communem opinionem. Hodiè tamen de jure regio eligitur media via: quia omninò non prohibetur appellatio, ut de jure civili; nec omninò & distinctè admittitur, ut de jure Canonico; sed disponitur, quòd si lata fuerint duæ sententiæ conformes, non habeat locum appellatio; aliàs verò sic: ita disponit l. 28. in ll. de *Madrid*, & *pragmatica* 31. *lib. Pragmat. fol. 40.*

TEXT. XLVI.

Todas las fortalezas que de aqui adelante se hicieren en las Ciudades, Villas, y Lugares, y heredamientos de Mayorazgo; y todas las cercas de las dichas Ciudades, Villas, y Lugares de Mayorazgo, assi las que de aqui adelante se hicieren de nuevo, como lo que se reparare, ó mejorare en ellas; y assimismo los Edificios que de aqui adelante se hicieren en las casas de Mayorazgo, labrando, é reparando, ò reedificando en ellas; sean assi de Mayorazgo, como lo son ò fueren las Ciudades, Villas, ó Lugares, y heredamientos, y casas donde se labraren. Y mandamos, que en todo ello succeda el que fuere llamado al Mayorazgo, con los vinculos, y condiciones en el Mayorazgo contenidas, sin que sea obligado à dar parte alguna de la estimacion, ò valor de los dichos Edificios à las mugeres del que los hizo, ni à sus hijos, ni à sus herederos, ni sucesores: pero por esto no es nuestra intencion de dar licencia, ni facultad para que sin nuestra licencia, ó de los Reyes que de nos vinieren, se puedan hacer, ò reparar las dichas cercas, y fortalezas: mas que sobre esto se guarden las leyes de nuestros Reynos como en ellas se contiene.

Id est:

Arces omnes qua deinceps edificabuntur in Urbibus, Oppidis, aut Locis, vel hereditatibus Majoratus; ac mœnia omnia prædictarum Urbium, Oppidorum, & Locorum Majoratus, tam ea qua de novo edificabuntur in posterum, quam quod in illis reficietur aut melius reddetur; atque etiam Edificia qua deinceps construentur in domibus Majoratus, reficiendo, instaurando, aut reedificando in eis; sint etiam Majoratus, quemadmodum sunt aut erunt ipsæ Urbes, Oppida, Loci, & hereditates ac domus in quibus sunt fabricata. Et

Anton. Gomez, ad Legem Tauri.

precipimus ut in omne illud succedat qui ad Majoratum fuerit vocatus, cum Vinculis, & conditionibus in Majoratu contentis, nec sit obligatus ad solvendum aliquam partem estimationis aut valoris prædictorum Edificiorum uxoris illius qui ea edificaverit, aut liberis suis, aut heredibus, aut successoribus: verum per hoc non est mens nostra permittere licentiam aut facultatem, ut, absque nostra licentia, aut Regnum à nobis descendendum, possint edificari aut refici prædicta mœnia & arces: sed ut super hoc serventur leges nostrorum Regnorum juxta earum præscriptum.

COMMENTARIUM

In Legem XLVI.

SUMMARIUM.

- 1 An successor majoratus teneatur solvere expensas factas in re majoratus?
- 2 An bona fidei possessor recuperet sumptus & expensas factas in re aliena?
- 3 An fidei commissarius qui facit sumptum in re subjecta restitutioni, possit tales sumptus recuperare?
- 4 An ista l. sit justa & juridica?
- 5 An possit quis in sua propria re facere edificium? & in num. 14.
- 6 An & quando possit quis in sua re edificare ad libitum voluntatis?
- 7 Intellectus ad text. in leg. fin. §. fin. versic. *Sancimus*, *Cod. de Servit. & aqua.*
- 8 Si ille qui edificat, edificat principaliter ad damnum vicini, an possit destrui tale opus?
- 9 An in casu quo edificium noceat Ecclesie, an possit dominus edificii compelli vendere servitutem altius non tollendi?
- 10 An & quando possit quis facere molendinum in fluvio?
- 11 An civitas possit præstare licentiam faciendi molendinum in flumine?
- 12 Si quis habet molendinum in flumine, an possit alius facere aliud molendinum in eodem flumine?
- 13 An possit quis facere pontem super viam publicam?
- 14 An possit quis facere castrum vel fortalitium?
- 15 An possit quis reficere castrum vel fortalitium?
- 16 Veras intellectus ad istam l. 46.
- 17 Si sunt edificia publica, & egeant refectioe, an compellantur vicini de populo talia edificia reficere?
- 18 An & quando teneatur officialis de vitio operis?
- 19 An possit aliquis edificare in suo proprio solo, quando ex edificio est in domo alterius aliquid immissum?

- 20 An & quando locum habeat novi operis nunciatio?
- 21 Si quis aedificat in re mea palam, & opus est jam perfectum, quod remedium habeam?
- 22 Remedium quod vi aut clam, in quo differat à remedio novi operis nunciacionis?
- 23 Quae personae possint nunciare novum opus?
- 24 Ille qui habet servitutem, an possit nunciare?
- 25 Usufructuarius an possit nunciare?
- 26 Minor an possit nunciare?
- 27 Quando amicus vel extraneus possit nunciare?
- 28 Quibus personis fiat nunciatio?
- 29 Si denunciatio sit facta officialibus, an destruat opus, modo nunciatio veniat in notitiam domini, modo non?
- 30 Pro quibus rebus fiat nunciatio?
- 31 Quibus modis fiat isto nunciatio?
- 32 Quae sit differentia inter denunciacionem quae fit solo verbo, vel per alios modos denunciandi?
- 33 Quis sit effectus denunciacionis?
- 34 Post factam denunciacionem, per quod tempus supersedeat opus?
- 35 Si post lapsum termini in quo debet supersedere opus, appareat nunciantem non habuisse jus, an nuncians teneatur ad damnum?
- 36 An sit remedium aliquod, per quod possit nunciatus aedificare statim post denunciacionem, non elapso tempore, de quo in leg. 5. C. de Novi operis?
- 37 Qualiter constabit nunciantem non habere jus nunciandi?
- 38 Si nunciator in denunciacione expressit causam impertinentem, & postea in persecutione vult proponere alias causas justas, an possit?

(k) Ita sentit Gomez Arias in leg. 40. num. 28. & in leg. 44. Taur. versicul. Adverte, num. 47. & tenet sumptus vel aedificia facta in bonis majoratus tribus tantummodo casibus à nostra lege expressis non posse recuperari ab haeredibus praedecessoris, in hisque solum ejus decisionem vigere; scilicet, cum in moeniis, aut in fortalitiis, aut in domo praecipua ipsius majoratus aedificia seu sumptus fiunt: in aliis autem casibus ea recuperare posse, dicens ita fuisse judicatum in supremo consilio: & Matienz. in leg. 6. tit. 7. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. num. 1. & 2. & gloss. 3. num. 11. Burg. de Paz in quaest. suis, quaest. 7. num. 17. Alvar. Velas. de Jur. emphyteut. quaest. 25. num. 29. Pelaez, in tractat. Major. 4. part. quaest. 33. n. 3. Burg. de Paz, Senior, cons. 3. n. 199. lib. 1. & in terminis nostrae legis Palac. Rub. sequitur Cassan. in Consuetudinibus Burg. rub. 4. §. 13. num. 6. verb. Adverte tamen Covarrub. in 42. part. cap. 7. §. 1. num. 6. vers. 2. Ex his, & expressius Menchac. de Succes. creat. lib. 1. §. 1. num. 13. versic. Reddendo, & idem etiam videtur tenere Burg. de Paz, cons. 3. num. 106. 1. part. dicentes omnes, duram esse hanc legem; & secundum hanc opinionem judicatum fuisse affirmat Joan. Garcia de Expensis & meliorationibus cap. 13. num. 45. sicque legem nostram correctam solum intelligendam in debito contractu ratione aedificii, ut successor majoratus id solvere non teneatur, ut inquit Didac. Perez in leg. fin. tit. 4. lib. 5. Ordnamenti, pag. 168. column. 2. Contrariam tamen sententiam, scilicet, legem nostram procedere in sumptibus seu aedificiis factis in aliis quibuscumque rebus majoratus mecum tenet Palac. Rub. hic, & Castill. Joan. Garc. ubi supra, dict. num. 45. dicens sic fuisse judicatum, cum Molin. lib. 1. de Primog. cap. 26. n. 25. & Pinell. in leg. 1. Cod. de Bonis mat. 2. num. 65. hancque sententiam tanquam probabiliorem non semel in sententiis amplexam testatur Molin. dict. n. 25. qui late eam defendit, & Azeved. in leg. 6. tit. 7. lib. 5. Recopil. n. 2. & vide Matienz. ibi gloss. 1. per totam, & Velazq. de Avend. hic gloss. 6. per totam.

39 Facultas denunciandi per quod tempus duret?

40 Interdictum demolitorium competens ad hoc ut aedificium post denunciacionem factum destruat, transit ad haeredes.

41 Interdictum de novi operis nunciacione, & effectus ejus an transeat ad haeredes?

NOta dispositionem hujus leg. ex qua nota & collige duo singularia: Primum est, quod si possessor majoratus fecit aedificia, vel sumptus etiam necessario vel utiliter in rebus majoratus, non pertinet medietas eorum uxori, ratione lucrorum acquisitorum constante matrimonio. Secundum est, quod successor in majoratu non tenetur pretium vel aestimationem eorum solvere haeredibus defuncti possessoris. Et licet Doctor. Palat. Rub. in Repet. cap. Per vestras de Donat. inter vir. & uxor. fol. 38. 4. column. versic. Ex istis, & etiam in present. exclamet de illa lege, dicendo eam iniquam, & contrariam juri aequitati, & quod spectat eam futuris temporibus revocandam tamen ego habeo eam pro justissima, aequa, & singulari; quam intendo notabiliter confirmare. (k)

Pro cujus perfecta declaratione dico & praesuppono, quod bonae fidei possessor recuperat sumptus & expensas necessarias factas in re aliena, sine quibus res esset peritura vel deterioritura: text. est in leg. Domum, Codic. de Rei vendic. ibi: Nisi necessarios sumptus fecerit, text. in leg. aded. §. Certe. ff. de Acq. re. domi. text. in leg. In area in fin. ff. de Conditione indebit. text.

text. in leg. Paulus resp. ff. de Doli except. text. in leg. Planè. ff. de Petit. haered. & utrobique communiter DD. & idem disponit lex 40. tit. 28. 3. part. Et adde, quod recuperat per viam retentionis, proposita exceptio doli; non verò actione, vel alio remedio: quia cum fecit bona fide tanquam in re propria, & non habuit animum alium obligandi, merito non potuit sibi quaerere actionem, sed recuperat tantum ex aequitate, jure retentionis. Ex quo deducitur & inferitur, quod re perempta, soluta, vel tradita, non posset aliquo jure vel remedio repetere. Quod iterum intellige in re petita judicio particulari rei vindicationis: secus tamen si judicio universali petitionis hereditatis; quia illa re perempta vel non extante, posset aliam quamlibet rem retinere: ita probant jura superior adducta, & ibi tenent communiter DD. Quod etiam iterum intellige & declara, quando talis bonae fidei possessor non collegit fructus ex re: secus tamen, si aliquos fructus collegit; quia tunc prorata tenetur compensare cum expensis & sumptibus factis in re: text. est singularis in jure in leg. Sumptus. ff. de Rei vindicatione. & ibi Glos. ordinaria Bartol. Odofred. Alberic. Bald. & communiter DD. & probat. praed. leg. partit. Unum tamen est, quod dicebat eleganter Paul. de Cast. in dict. leg. In area in fin. ff. de Conditione indebit. quod isto casu, si ex errore vel ignorantia (quae semper praesumitur) possessor non possuit praedictam exceptionem doli & retentionis, posset postea repetere ex aequitate: text. in leg. Si & me & Titium. ff. Si certum petatur, & facit etiam quod ipse Paulus tenet in leg. fin. Cod. de Neg. gest. Sed salva ejus pace, ego teneo contrarium per praedicta jura, quae excludunt omne remedium, & alias de nullo servirent: & praedicta lex Si & me & Titium procedit, quando nulum aliud datur remedium: & contrarium expressè tenet Cin. & Salyc. in leg. Si quis sciens, Cod. de Rei vend. Si verò bonae fidei possessor fecit praedicta aedificia, sumptus, vel expensas utiles, & non necessarias, potest repetere his casibus: Primò, si dominus aliàs esset facturus: Secundò, si dominus statim esset rem venditurus: Tertio, si dominus erat dives, & sine detrimento potest solvere: Aliàs non potest repetere, sed tantum abradere sine detrimento prioris status, nisi dominus pretium offerat: text. est notabilis in leg. In fundo. ff. de Rei vindicatione, & ibi Bartol. Odofred. Alberic. Bald. & communiter DD. & probat expressè praedicta lex Partit. Si verò bonae fidei possessor fecit sumptus vel

expensas merè voluntarias, nullo jure, remedio, vel actione potest consequi & repetere, sed tantum permittitur abrasio sine detrimento prioris status, nisi dominus pretium earum offerat & solvat: text. est in dict. leg. In fundo. ff. de Rei vend. text. in leg. Pro voluntariis. ff. de Impen. in re dot. fact. Si verò malae fidei possessor fecit sumptus vel expensas necessarias, similiter recuperat, licet non modo & remedio praedicto, sed per officium judicis: cujus ratio est; quia si non fecisset, teneretur ex deterioratione rei, argumento text. in leg. Ei qui, §. fin. ff. de Per. haered. utiles verò non recuperat, sed permittitur abrasio: voluntarias verò nullo modo recuperat, nec permittitur abrasio: ita probat text. in dict. leg. Domum, Cod. de Rei vindicatione. text. in dict. leg. Fundo. ff. eodem, & ibi Bartol. & communiter DD. & ita etiam probat, & determinat, lex 44. tit. 28. 3. part.

Quae omnia procedunt & habent locum, quando quis est nudus & simplex possessor sine titulo & dominio: secus tamen est quando quis habet titulum in re, & est dominus ejus, licet habeat rem subjectam restitutioni, ut maritus in re dotali, vel haeres gravatus post mortem vel tempus rem alteri restituere; quia tunc necessarios sumptus & expensas recuperat, nedum per viam retentionis, sed etiam per viam actionis negotiorum gestorum: text. est in leg. Divortio. §. Impendia, versic. Planè. ff. Solut. matrim. cujus verba sunt, planè si novam villam necessario extruxerit, vel veterem totam sine culpa sua collapsam restituerit, ejus impensa erit petitio. & ibi Glos. ordinaria & communiter DD. text. in leg. Quia dicitur, la. 1. & in leg. Quod dicitur, 2. & quasi per totum. ff. de Impen. in rebus dot. fact. text. in leg. unic. §. Sed nec ob impensam, Cod. de Rei uxor. act. utiles verò recuperat, si haeres vel successores possunt commodè solvere: text. est in leg. Utilium. ff. de Impen. in reb. dot. fact. text. in dict. leg. unic. §. Sed nec ob impensam. C. de Rei uxor. act. voluntarias verò non recuperat, sed in his tantum permittitur abrasio: text. est in leg. Pro voluntariis. ff. de Impen. in re dotal. fact. text. in dict. leg. unic. §. Sed nec ob impensam, Cod. de Rei uxor. act. Et idem est in haerede, legatario, vel fideicommissario, qui habet rem subjectam restitutioni: quia sumptus vel expensas necessarias repetit secundum valorem tempore restitutionis, non verò tempore quo fuerunt factae: (l) text. est valde notabilis in leg. Domo, cum leg. Se, & se. ff. de Legat. 1. & ibi notat & commendat Bart. Alb.

(l) Ut tenet Molin. lib. 1. cap. 26. n. 14. Matienz. in leg. 6. tit. 7. lib. 5. Recopil. gloss. 3. n. 4.

Alb. Bald. Paul. Imol. Cuman. Alexand. Jas. & communiter DD. (m) text. etiam in leg. *Mulier.* §. *Sed etiam*, versic. *Sed & ipse.* ff. ad *Trebel.* text. in leg. *Ubi pure*, §. *fin. eod. tit.* Quod singulariter extendit, ut isto casu non teneatur compensare tales sumptus & expensas cum fructibus collectis & perceptis ex ea; Glossa est singularis & unica in leg. *Emptor.* ff. de *Rei vindic.* in verb. *Superfluum*, in *fin.* quam ibi ad hoc notat & commendat Bartol. Alb. & communiter DD. & dicit singularem Bald. in *cap. Gravis de Restit. spol. 2. column.* & reputat singularem & unicam Bald. in leg. *In insulam.* §. *Fructus.* ff. *Sol. matr.* & dicit unicam Paul. in *dict. leg. Domos.* ff. de *Legat. 1.* & ibi Moderni, præcipue Jas. (n) Confirmatur etiam, quia fructuarius recuperat à proprietario vel hæredibus ejus expensas necessarias & utiles perpetuò duraturas in re: text. est in leg. *Cum ad quem*, *Cod. de Usufr.* & ibi Gloss. ordinaria, & communiter DD. præcipue Paul. de *Castro*, qui notabiliter loquitur. Item confirmatur, quia colonus vel inquilinus similiter easdem expensas repetit: text. est in leg. *Dominus horreorum*, §. *1.* ff. *Locati*, text. in leg. *Colonus*, *eod. tit.* & ibi communiter DD.

(m) Ex hac ratione procedit hæc lex in bonis perpetuo anniversario subjectis, in quibus jure majoratus succeditur, ut resolvit Velazq. de *Avendañ.* *hic* Gloss. ordinaria n. 12. *Corn. lib. 3. Variar. cap. 5. num. 5.* Menes. in *Rubr. Cod. de Fid. num. 10.* Mol. *lib. 1. cap. 1. num. 27.* Joann. Garc. de *Fruct. & expensis*, *cap. 13. num. 16.* Burg. de *Paz Junior in quest. 16. Majoratus*, n. 43. Mier. in *tract. Majorat. in princip. num. 5. & iterum*, *1. part. quest. 10. num. 25. in fin.* ubi alios referunt.

(n) Et ita tenet Covarrub. *lib. 1. Resol. cap. 8. num. 4. in fin.* Greg. in leg. 42. *glos. magna, post med. tit. 28. part. 3.* idque ad majoratus possessorem extendit etiam Grot. in leg. *Frater à fratre*, §. *1. 24. ff. de Condict. indebit.* Menchac. de *Succ. creat. §. 5. num. 13.* verb. *Redeundo ad fin.* Pinel. id singulariter limitans in leg. 2. *Cod. de Rescind. 2. part. cap. 4. n. 62. & seq.* Molin. *lib. 1. de Primog. cap. 26. num. 4.* Similiter & in rebus feudalibus, dominum ad quem feudum revertitur ob defectum generationis, teneri vassalli hæredibus expensas ædificiorum, quæ in re feudali factæ sunt ad perpetuum rei utilitatem, solvere, & æstimationem servitutis in re feudali acquisitæ; quibus retentionem feudi donec meliorationem solvat competere, aut eam meliorationem auferri debere pati, probat text. in *cap. 1. §. Si vassallus hic finitur lex, concludi in usibus Feudorum*, & ibi notat Isern. Alvarot. Bald. Alexand. traditque latè Matienz. in leg. 6. *tit. 7. lib. 5. Recop. gloss. 5. num. 6.*

(o) Ut etiam defendit Palac. Rub. in *Repetition. Rubric. de Donationib. inter virum*, §. 66. n. 15. & sequentibus, cui accedit Cassan. in *Consuetudinibus Burgundie*, *rubr. 4. §. 13. num. 6.* versic. *Adverte*, Gomez. Arias in leg. 44. *Taur. num. 18.* Covarrub. de *Sponsalib. 2. part. cap. 7. §. 1. num. 9.* Greg. in leg. 41. *tit. 28. part. 3. in gloss. magn. ad fin.* & receptam traditionem esse testatur Pinel. in leg. 1. 2. *part. num. 71.* confirmatamque ex lege regia Portugallie *lib. 4. tit. 7. §. 3. & tit. 77. §. 33. in fin. & sequentibus.* eamque immutatam per legem nostram non esse testatur Matienz. in *lib. 6. tit. 7. lib. 5. Recopil. gloss. 3. num. 9.* ex mente Gregor. ubi supra. Sed in contrarium extat communis opinio, quam sequuntur omnes relati ad *num. 4. hujus leg. ibi: Tenetur magnos sumptus & expensas solvere.*

(p) Hac etiam ratione justificari legem hanc testatur Castill. *hic* glos. 1. Pinell. in leg. 1. 2. *part. n. 71. Cod. de Bonis matern.* Menchac. de *Succes. creat. §. 5. num. ult.* verb. *Illud autem*, Molin. *lib. 1. cap. 26. num. 44.* Joann. Garc. de *Fructibus & Expensis*, *cap. 13. num. 44.* Matienz. in leg. 6.

mo potest in nostro regno etiam in sua propria re facere vel ædificare castrum vel fortalitium sine Principis licentia & auctoritate. (q) Pro cuius perfecta intelligentia & declaratione præsuppono & dico, quod quilibet, qui est dominus soli, & areæ, vel suæ rei immobilis, potest in ea ædificare ad libitum suæ voluntatis; quia quidquid est supra solum usque ad cælum liberum debet esse ejus cujus est solum: textus est capitalis & expressus in leg. *Altius*, *C. de Servitut. & aqua*, cujus verba sunt, *altius quidem ædificia tollere si domus servitutem non debeat, dominus ejus minimè prohibetur*: & ad hoc notat & commendat ibi Odofred. Petr. Cin. Bartol. Alberic. Bald. Paul. Salyc. & communiter DD. text. in leg. *Si in adibus ejusdem tit.* text. in leg. *Si opus*. §. *Si jussero.* ff. *Quod vi, aut clam*, text. in leg. *fin.* §. *penult. eod. tit.* text. in leg. *fin. ff. de Servitut.* text. in leg. *Domum.* ff. de *Regul. jur.* text. in leg. 1. *Cod. de Ædific. privator.* ubi non potest quis ædificare ultra debitam formam inductam in loco vel civitate. (r) Ex quo nota bene, quod per legem, statutum, vel consuetudinem potest induci: ut ultra certam formam & modum ædificia non extollantur: & ad hoc notat & commendat ibi communiter DD. Notat etiam ac commendat Angel. & alii DD. in leg. *Qui luminibus.* ff. de *Servitut. urban. prædior.* Cæpol. in *tract. de Servitut. urban. prædior. cap. de Servitut. altius non tollendi*, 4. & 5. *quest.* ubi extendit, ut habeat locum in forensibus, quia est onus reale: probat etiam text. in leg. *Ex hoc jure.* ff. de *Just. & jur.* ubi probatur, quod ædificia sunt permisa de jure gentium. Et in tantum est verum, quod dominus fundi vel soli potest ad libitum ædificare, ut procedat etiam si illud ædificium pendeat in maximum damnum & præjudicium alicujus vicini,

tit. 7. lib. 5. Recopil. gloss. 3. num. 9. Padill. in *Rubr. de Fideicom. num. 10.* Velazq. de *Avend. hic* glos. 6. num. 5. Nec obstant ea quæ dicta sunt in leg. 40. supra num. 72. ubi conclusi, quod successor majoratus tenetur solvere debita contracta in utilitatem majoratus: Quia intelligitur quando utilitas consistit in aliis rebus de novo acquisitis, vel melioratus; secus verò in fortalitio, vel castro, quod magis videtur consistere in voluptate & affectione, quam in commodo & utilitate pecuniaria, & fructibus & redditibus majoratus: imò ista lex, in quantum specialiter loquitur in isto casu, videtur alios excludere.

(q) Item probat leg. 8. *tit. 5. lib. 6. Recop. & leg. 18. tit. 6. lib. 3. Recop. sumpta, ex cap. 22. Pratorum*, leg. 32. *tit. 18.* ubi Gregor. in *glos. 1. part. 2. Aviles in dict. cap. 22. Pratorum glos. 1. num.* Perez in leg. 7. & 8. *tit. 7. lib. 4. Ordinament.* aliàs in crimen Læsæ Majestatis incidit, si sine Principis licentia ædificaverit, & intra mensem post ædificium factum Principi non nunciaverit text. in leg. 1. verb. *La Novena*, *tit. 18. lib. 8. Recopil.*

(r) Vide Cæpol. de *Servitutibus urbanorum*, *cap. 39. tit. de Solo, seu area, in princip. & tolum. 4.* versic. *Castella autem seu fortalitia*, num. 7. cum pluribus aliis quos congerit Matienz. in leg. 6. *tit. 7. lib. 5. gloss. 5. num. 6.* Boër. *decisione 320. num. 4. & 8.* pluribus modis hanc sententiam limitans.

etiam monasterii vel loci pii, & obscurantur lumina ejus, vel secreta domus eorum videantur: ita expressè & singulariter tenet Cin. in *dict. leg. Altius*, qui refert & allegat Petrum ita ibi tenere: cujus lectura in *illa leg. & tit.* non reperitur: tenet etiam ibi Alberic. in *fin.* Bald. Salycet. & Paul. de *Castro*, qui bene loquitur, & est communis opinio: Pro qua facit text. in leg. *Cum eodem.* ff. de *Servit. urban. prædior.* & ibi ad hoc notat Bart. Alb. Odofred. Bald. Angel. Paul. Flocc. & communiter DD. qui dicunt, quod totaliter posset dominus ædificator obscurare lumina vicinorum. Secundò facit text. in leg. *Altius.* ff. *Si servitut. vendic.* ubi quis non potest ædificare ita ut obscurantur lumina vicini, si ei debeatur servitus: ergo si res erat libera, bene poterit ædificare. Tertiò facit text. in leg. *Fluminum*, §. *fin. ff. de Damno infect.* ubi habetur, quod non videtur quis alteri damnum inferre, quando in re sua utitur jure suo. Quarto magis in expressò facit text. in leg. *Proculus*, *eodem tit.* ubi expressè disponitur, quod si dominus altius tollit domum vel ædificium, per quod noceat luminibus vicini, non tenetur, licet præstiterit cautionem, quod ex ædificio illo fiendo damnum non sentiat vicinus: & ad hoc ibi notat & commendat Din. quem refert & sequitur Roman. Paul. de *Castro*, & communiter DD. Nec huic sententiæ & conclusioni obstat text. notabilis in leg. 2. §. *Merito.* ff. *Ne quid in loco publico*, ubi dicitur, quod si quis licitè & justè ædificat in solo publico, debet ædificare sine damno & præjudicio vicini, & non potest ei lumen quod ex publico percipiebat auferre: Quia respondeo, quod debet intelligi, quando in loco publico fit opus vel ædificium ex Principis vel Civitatis licentia; quia tunc intelligitur concessa sine præjudicio tertii: secus verò quando